

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisno ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za brzemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šik. rač. 11.153. Telefon 45-86

Dodelitve učiteljstva Materialni položaj uradniške družine

Ze od nekdanj so se na odločujočih mestih odklanjale dodelitve učiteljstva s šole na solo izven službenega kraja. Za tako stališče je bilo brez dvoma dovolj tehničnih vzrokov. In prav zaradi tega je bilo dolga leta v veljavi določilo uredbe o osebnih in rodbinskih draginskih dokladi, ki glasi:

»Uslužbencu, ki se uporablja začasno po službenem poslu zunaj kraja, kjer je nastavljen, pripada vsekdar osebna draginska doklada tistega draginskega razreda, v katerega spada kraj, kjer je nastavljen. — Učitelji narodnih šol se smejo tako pošiljati na delo samo v kraju, kjer službujejo, učitelji drugih šol pa tudi izven kraja, kjer službujejo.«

Kdor bi iskal temu določilo ozadja v gmotnih izdatkih, bi bil v zmoti, osnovo tega določila je iskati v tem, da je zakonodajalec že pred desetimi leti spoznal, da je dodeljevanje ljudskošolskega učiteljstva s šole na šolo kvarno.

Vsako dodeljevanje raznih vrst državnih uslužbencev povzroča potreba v kraju, kamor je kdo dodeljen, suponira se pa tudi vedno možnost, da dodelitev enega uslužbena ne bo povzročila motenj v poslovanju niti na uslužbenecem novem niti na njegovem stalnem službenem mestu. Ako ta domneva drži za vse urade, tedaj ne more držati za šolo. Nihče ne more zanikati potrebe po učni osebi v kraju, v katerem je šola zaprta zaradi pomanjkanja učiteljev. Nastane le vprašanje, ali je mogoče zadostiti tej potrebi z dodelitvijo učitelja z druge šole?

Znano in neštetokrat poudarjeno načelo je, da more dosežati uspehe na šoli le tisti učitelj, ki povsem pozna gospodarsko in socialno strukturo kraja, ki do podrobnosti spozna razmere, v katerih živijo otroci, ker se bo potem lahko posluževal individualnega postopka pri pouku — in edino tak način more roditi uspehe šolskega dela. Sedaj pa nastane vprašanje, kako naj se učitelj, ki je proti svoji volji dodeljen na kako šolo morda za mesec, dva ali tudi več, kajti dodelitve trajajo lahko tudi več kot tri mesece, poglobi v strukturo kraja, kako naj se zanima za življenjske razmere in okolje, v katerem živijo otroci, kako naj študira gospodarske in socialne razmere, ki v prvi vrsti vplivajo tako na telesni kakor tudi na duševni razvoj otroka. Vsega tega dodeljeni učitelj ne more storiti, ker ne ve ali bo ostal v kraju, kamor je dodeljen, samo en mesec ali pa morda pol leta. Saj ne more vedeti, kdaj se bo to mesto zasedlo z novim učiteljem, kajti šele takrat se bo dodeljeni učitelj vrnil na svoje staro mesto. Ako je torej namen šole, prikrojiti ves pouk v ljudski šoli po načelu domorodnosti — tedaj dodelitev učnih moči ne more biti v korist šoli, ki ji je učna moč dodeljena od drugod.

Poglejmo še drugo stran. Šola, ki ji je od vzeta učna moč, mora biti — vsaj tako bi se dalo logično sklepati — večazrednica. Vzemimo, da ima taka šola tri ali štiri oddelke, ki so brez dvoma vsi prav bogati na številu otrok, saj posnamemo lahko iz raznih statistik, da je v Sloveniji le malo oddelkov, ki ne bi imeli učencev preko maksimalnega števila, kakšne so tedaj posledice za to šolo? Sredi leta — sredi pouka je šola odvzeta učna moč, in to povzroča preobremenitev ostalega učiteljstva s šolskim delom, onemogoča uspehe šolskega pouka in ovira normalen razvoj šole, kar nikakor ne more biti v korist otrokom, ki to šolo obiskujejo. Učitelj je pač državni nameščeneec, ki mu je poverjena skrb za živi material, pred seboj ima vedno otroke, za katerih pravilno vzgojo in uspešen pouk je tudi odgovoren. Seveda se tako delo v nobenem primeru ne more vzporejati z delom pri reševanju raznih spisov, preračunavanju plač, sestavljanju zapisnikov, pregledovanju računov i. dr. In prav v tem se zrcali točnost in pravilnost trditve, da more z uspehom delati v šoli le tisti učitelj, ki se čuti v svojem službenem kraju povsem sigurnega in ki se ne mora ukvarjati z misljo, da bo danes ali jutri dodeljen drugi šoli ali pa premeščen v drug službeni kraj.

Se eno vprašanje je, ki ga pri dodeljevanju učiteljstva na druge šole nikakor ni mogoče prezreti. Dodeljeni učitelji namreč nimajo pravice do dnevnice. Brez dvoma je, da si bo vsakdo, ki je dodeljen, moral obdržati stanovanje v službenem kraju — tega bo moral plačati — in če ima družino, je gotovo ne bo vzela s seboj za mesec ali dva — in s tem bo postavljen pred dejstvo, da bo moral živeti ločeno od svoje družine in voditi dvojni gospodinjstvo. Kako pa bo to mogoče v tej dobi stalno naraščajoče draginje — v dobi, ko nam plače ne zastujejo več niti za golo preživljanje, ko so prav oni državni uslužbenci, ki imajo velike družine, postavljeni v naravnost obupen položaj, ker jim prejemki ne zadostujejo niti za najskromnejšo prehrano — in kje je obleka — kje obutev? In ako doleti učitelja družinskega očeta »sreča« dodelitve, tedaj je njegov položaj v današnjih časih naravnost brezupen.

Družina je temelj naroda in države. Družina je osnovna celica, kjer se vzgajajo in oblikujejo bodoči člani narodne in družbene zajednice. Če je družina zdrava, je zdrava tudi mladina, ker se lahko duševno in telesno nemoteno razvija. Toda v današnjih abnormnih razmerah živi večina naših družin v težkih gmotnih razmerah, zaradi česar ne more nuditi svojim članom tiste izobrazbe in one vzgoje, kakor bi jo morala. Ne more izoblikovati odločnih in smelih ter značajnih ljudi, ker je kruhoborska. Kjer pa je doma pomanjkanje in kruhoborstvo, tam ni močne trdne volje. Resno se moramo bati, da nam taka družina ne bo vzgojila svojih otrok tako, da bi bili kos nalogam, ki jih čakajo.

Draginja raste od dne do dne. Življenjske potrebščine kakor živila, obleka, čevlji itd. so se podražile. Razumljivo bi bilo, če bi narasle cene inozemskih produktov (gumi, čaj, bombaž, riž itd.), ker jih mora naše gospodarstvo pod težkimi pogoji uvažati, toda nerazumljivo je, da so se najbolj podražili kmetijski proizvodi. Ze v predzadnji številki »Učiteljskega tovariša« sem dokazal, da so cene kmetijskih produktov narasle bolj kakor cene drugega blaga. Torej ne drži izgovor, da je krompir še preprocenti, češ da je drugo v trgovini še dražje. (Pred 3 leti je stal 1 kg sladkorja din 15,50, danes din 17,50; 1 kg krompirja din 0,25 do 0,35, danes din 1,50 do 2,—) Naravnimo samo primere: 1 kg pšenice je stal septembra 1939. din 1,20—1,50, danes din 3,— do 3,50 [100 % zvišanje!]; 1 kg žive teže živine 7 din (povprečno!), danes 13 do 15 din (100 %), itd. Povprečno se je zvišal indeks cen kmetijskih proizvodov za 100 %, dočim so se zvišale cene proizvodov, ki jih kmet kupuje, za 41 %.

Pa boste pripomnili, da tudi druge stanove tare draginja in pomanjkanje. Res je, toda ne v toliki meri. Svobodni poklicji so reagirali na dvigavanje cen s povišanjem svojih cen, na pr. trgovci, obrtniki, industrijalci, kmetovalci itd. Nameščenci in delavci so po svojih organizacijah in z dobrovoljno podporo državnih oblasti dosegli znatno zvišanje svojih prejemkov. Pri rokah imam ravno poročilo o zvišanju prejemkov hrvatskih zasebnih nameščencev, ki je stopilo v veljavo 1. sept. 1940.:

Table with 3 columns: Plača od, do, and % zvišanje. It shows wage increases for various income levels from 1100 to 3500 din.

Zvišanje delavskih plač po novi uredbi o minimalnih mezdah nekvalificiranih delavcev znaša:

Table with 4 columns: Skupina, A, B, C. It shows percentage increases for industrial workers and other categories.

Torej znaša povprečno zvišanje pri nameščencih 30 %, pri delavcih 66 %. Oglejmo si še sedaj zvišanje pri uradništvu oziroma uradniških družinah!

Table with 6 columns: Skupina, Pred 1. IX. 1940., Družina z 1 otrokom, Samski Družina z 1 otrokom, V odstotkih Sam., Druž.. It compares income and family status between 1940 and 1940.

Zvišanje uradniških plač znaša torej 4,9 % pri samskih in 7,4 % pri družinah. Da nam bo slika jasnejša, moramo potegniti paralelo z zvišanjem cen življenjskih potrebščin. Za osnovo bom vzela zadnji indeks cen, ki ga je izdal oddelek za gospodarsko proučevanje pri Narodni banki:

Table with 4 columns: Sept. 1939., Sept. 1940., Zvišanje za točk. It shows price increases for various goods like agricultural products, animal products, minerals, and index.

Vse to so razlogi, zaradi katerih obzalu-jemo, da ni več v veljavi v začetku članka navedeni člen uredbe o osebnih in rodbinskih draginskih dokladi, kajti prepričani smo, da sta z dodelitvijo vsakega učitelja oškodovani dve šoli in dodeljeni učitelj sam.

Cene življenjskih potrebščin so se torej zvišale za 50 %. V svrhu ilustracije bomo vzeli za osnovo povprečno uporabo življenjskih potrebščin tričlanske družine po stanju septembra 1939. (objavljeno v »Učiteljskem tovarišu« septembra 1939.). Dobimo sledečo sliko:

Table with 5 columns: Izdatki za sept. 1939., Zvišanje (din, %), Izdatki za sept. 1940. Lists expenses for items like flour, meat, bread, etc.

Stroški za prehrano znašajo 1571 din. In sedaj pogledimo koliko zasluži uradnik, katerega družina šteje tri člane. Navedeni gornji primer velja za družino uradnika IX. položajne skupine. Višjim uradniškim skupinam bom prištel po 100 din. Izdatek za stanovanje bo ostal neizpremenjen. Navedeni primer velja za III. draginski razred, t. j. za vasi in manjša mesta.

Table with 7 columns: Skup., Plača 1940., Prehrana, Stan., Skupaj, Izguba, preb. din. It shows the comparison between income and expenses for different social classes.

Dostava dekretov in izplačilo prejemkov

Napredovanja so se končno le pomaknila z mrtve točke. Po izjavi g. prosvetnega ministra so sedaj izvršena vsa napredovanja, t. j. da so dobili višjo skupino vsi oni učitelji, ki so izpolnili pogoje § 49. zakona o uradnikih, namreč »da more biti imenovan na izpraznjeno mesto v višji skupini, če je predhodno prebil v nižji skupini in sicer v IX. najmanj 4 leta, v VIII., VII., VI. pa najmanj 3 efektivna leta«. Sicer so s tem generalnim napredovanjem dohiteli mlajši tovariši starejše, ker so nekateri čakali na višjo skupino 2—3 leta, drugi pa samo nekaj mesecev. Veseli pa moramo le biti, da se je uresničilo dolgoletno prizadevanje naše organizacije za izboljšanje učiteljskih napredovanj. Želeli bi samo, da se pri nadaljnjih napredovanjih pri istem datumu prvenstveno upošteva število službenih let, t. j. da najprej napredujejo oni iz skupine, ki so po službenih letih najstarejši.

Mesca maja so bila izvršena napredovanja v IX. in VIII. skupino, v naslednjih mescih pa v VII., VI. in V. Vseh napredovanj je bilo preko 1200. S tem se je večini učiteljstva vsaj deloma popravil njih težki gmotni položaj. Ni mi treba poudarjati, da naraščajoča draginja vedno težje prizadava uradništvo in učiteljstvo. Cene življenjskih potrebščin so se nesorazmerno zvišale tako, da državni uradnik zasluži komaj za golo življenje. Minimalno zvišanje prejemkov, ki znaša v IX. skup. 100 v ostalih pa 80 din mesečno, ne zadostuje za pokritje višjih izdatkov za življenje. Tako je edino povišica nekoliko omilila materialno budo učiteljska. Povišica znaša iz prip. skupine v IX. 330 din (bruto), v VIII. in VII. 255 din, v VI. 340 din in V. 400 din, če bi napredoval naravnost iz VI. skupine, pri napredovanju iz VI./3 je priboljšek le malenkosten. Sicer tudi ti priboljški ne pokrijejo zaradi draginje višjih izdatkov, saj je povprečni indeks narastel za 50 %, t. j. za ca. 500—600 din mesečno, vendar vsaj nekoliko lajšajo materialne skrbi uradništva.

Po zakonu o uradnikih tečejo višji prejemki od naslednjega prvega. Napredovanja v IX. in VIII. skupino so bila izvršena 24. aprila, torej tečejo prejemki od 1. maja. Ker je ukinjen § 263. zakona o uradnikih, ki je določal, da mora čakati uradnik na povišico 12 mesecev, je v veljavi samo še § 134./2, ki določa, da gre prva mesečna razlika med novimi in dotedanjimi prejemki ob napredovanju v pokojninski sklad. Dejanski višji prejemki pripadajo učiteljem, ki so napredovali v IX. in VIII. skupino od 1. junija. Napredovanji v IX. skupino so dobili izplačilo višjih prejemkov 1. septembra za junij, julij in avgust nazaj, dočim so dobili nekateri napredovanji v VIII. skupino izplačilo 1. oktobra. Večina učiteljstva, ki je napredovala v VIII. ter v VII., VI. in V. skupino, pa še ni dobila izplačanih višjih prejemkov niti ni prejela dekretov za napredovanje. Ne vemo, kje je razlog, ki ovira normalno izplačilo višjih prejemkov. Po novem finančnem zakonu mora dati glavna kontrola za vsakega poedinca svoj pristonek. Zaradi velikega števila napred-

Po teh realnih podatkih znaša izdatek za prehrano 1771 din, stanovanje 420 din = 2191 din, t. j. 109 % plače (povprečno!). Izdatki za življenje v IX. in VIII. skupini pa znašajo 125 %, t. j. 25 % več kakor zasluži oče. Če hoče nižji uradnik živeti stanu primerno ter nuditi svoji deci možnost telesnega in duševnega razvoja, mora zaslužiti izven svoje službe 400 din mesečno, t. j. 5000 din letno ali pa mora družina **dobesedno** gladovati. V ta izdatek pa ni všeta obleka, obutev, posteljno in osebno perilo, časopis ter razni stroški za kulturne in zdravstvenohigijske potrebe. Če vzamemo za osnovo dejstvo, da potrebuje vsak družinski član 1 obleko, 1 par čevljev, 2 para perila ter časopis, revijo in enkrat tedensko obisk gledališča oz. kina, 1 krat mesečno zdravnika oz. zobozdravnika, dobimo po približnih cenah sledečo sliko:

Table with 7 columns: Skup., Plača, Prehrana in stan., Obleka in obutev, perilo, Kult. in zdrav. hig. potrebe, Skupaj, Manj. It shows monthly expenses for different social classes.

Po tem povprečnem računu znašajo izdatki za stan primerno preživljanje tričlanske družine povprečno 3291 din. Ker znaša povprečna plača 2013 din, znaša mesečni primanjkljaj 1278 din! To je dejstvo, kdo more preko njega? Pravimo, da je družina temelj naroda in države, da je osnovna celica, kjer se vzgajajo bodoči člani človeške družbe. Ali ni ta družina v nevarnosti, da materialno in moralno prodade? In z njo — mladina, narodov up in bodočnost. —a.

Kdaj dobimo zaostalo stanarino?

V eni zadnjih števil »Učiteljskega tovariša« je tovarišica z upravičeno skrbjo vpraševala, kdaj dobimo izplačano pripadajočo nam stanarino za nazaj. Res je! Prizadete in prikrajšane smo na vseh koncih in krajih. A čemu ta krivica? Saj delamo v šoli prav tako kot vsi drugi. Delo je enako, plačilo pa slabše! Ali nam res ne morejo izplačati teh borih par dinarčkov, ki nam pripadajo? A ne le do polovice, ampak prav vse! Sicer se lahko zgodi, da polovico dobimo, na drugo pa lahko potem zopet čakamo v nedogled.

Iz dosedanega postopka je jasno razvidno, da se prizadete blagajne skušajo otresti teh obveznosti na kakršen koli način, če pa to ne bi bilo mogoče, pa vsaj izplačilo zavleči

Vseblina:

Dodelitve učiteljstva. Materialni položaj uradniške družine. Dostava dekretov in izplačilo prejemkov. Kdaj dobimo zaostalo stanarino? 40 letnica gluhoznice. Za izobrazbo kmečkoga ljudstva. Šolske kuhinje. UČITELJSKI POKRET: Naši rezultati in najnovejša doba. Splošne vesti. — Osebnne zadeve. — Iz listov. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Šolski radio. — Učiteljski pevski zbor. — Učiteljski pravnik.